

Protocol kindermishandeling en huiselijk geweld

Kinderdagverblijf Het Elfenbankje

De Wende Overasselt

INHOUDSOPGAVE

1. Huiselijk geweld en kindermishandeling in de thuissituatie	4
1.1 De Meldcode inclusief Afwegingskader	4
1.2 Toelichting stappen in de meldcode	6
Stap 1 Signalen in kaart brengen	6
Stap 2 Collegiale consultatie	7
Stap 3 Gesprek met de ouders en indien mogelijk het kind	7
Stap 4 Wegen van het geweld aan de hand van het Afwegingskader	8
Stap 5 Beslissen over het doen van een melding en het inzetten van noodzakelijke hulp	12
1.3 Scholing en interne evaluatie	12
2. Geweld- of zedendelict door een medewerker	13
2.1 Stappenplan bij het vermoeden van een geweld-of zedendelict door een medewerker	14
Stap 1 Signalen in kaart brengen	14
Stap 2 Overleg met de vertrouwensinspecteur	14
Stap 3 Aangifte doen	15
Stap 4 Handelen naar aanleiding van het politieonderzoek	15
Stap 5 Nazorg bieden en evalueren	15
3. Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling	16
3.1 Een gezonde seksuele ontwikkeling	16
3.2 Seksueel grensoverschrijdend gedrag op de groep	16
Stap 1 Signalen in kaart brengen	17
Stap 2 Melden van het gedrag	17
Stap 3 Beoordelen ernst van het gedrag	17
Stap 4 Maatregelen nemen	17
Stap 5 Beslissen en handelen	18
Stap 6 Nazorg bieden en evalueren	18
Signalenlijst kindermishandeling 0- tot 4-jarigen	19
Observatielijst	26
Gedragscode voor medewerkers	29
De verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld	30
Signalen die kunnen duiden op mogelijk geweld- of zedendelict door een collega	33
Sociale Kaart Kinderdagverblijf Het Elfenbankje	36

Inleiding

Vanuit de branche-organisaties is er een protocol 'kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag voor de kinderopvang' opgesteld. Dit uitgebreide protocol dient als basis van ons eigen protocol. Er is gestreefd naar een versie die toegespitst is op onze specifieke situatie.

Dezelfde principes zijn van toepassing en het protocol van de branche organisaties blijft altijd als naslagwerk beschikbaar op de groep.

In dit protocol wordt onderscheid gemaakt tussen drie verschillende situaties:

1. Huiselijk geweld en kindermishandeling in de thuissituatie
2. Geweld- of zedendelict door een medewerker
3. Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

Deze drie verschillende situaties vragen om een andere aanpak en worden daarom apart van elkaar behandeld.

1. Huiselijk geweld en kindermishandeling in de thuissituatie

Wij hanteren de volgende definitie van kindermishandeling:

‘Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.’

Huiselijk geweld is geweld, dat door iemand uit de huiselijke of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Het kind hoeft hier niet letterlijk het slachtoffer van te zijn om er de schadelijke gevolgen van te dragen.

In onze teambijeenkomsten spreken wij jaarlijks over kindermishandeling en huiselijk geweld, zodat al onze medewerkers op de hoogte zijn wat hier onder wordt verstaan en hoe we het kunnen herkennen. We gebruiken hiervoor onder andere de ‘Signalenlijst kindermishandeling 0-4 jarigen’ (bijlage 1) en ‘Verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld’ (bijlage 4).

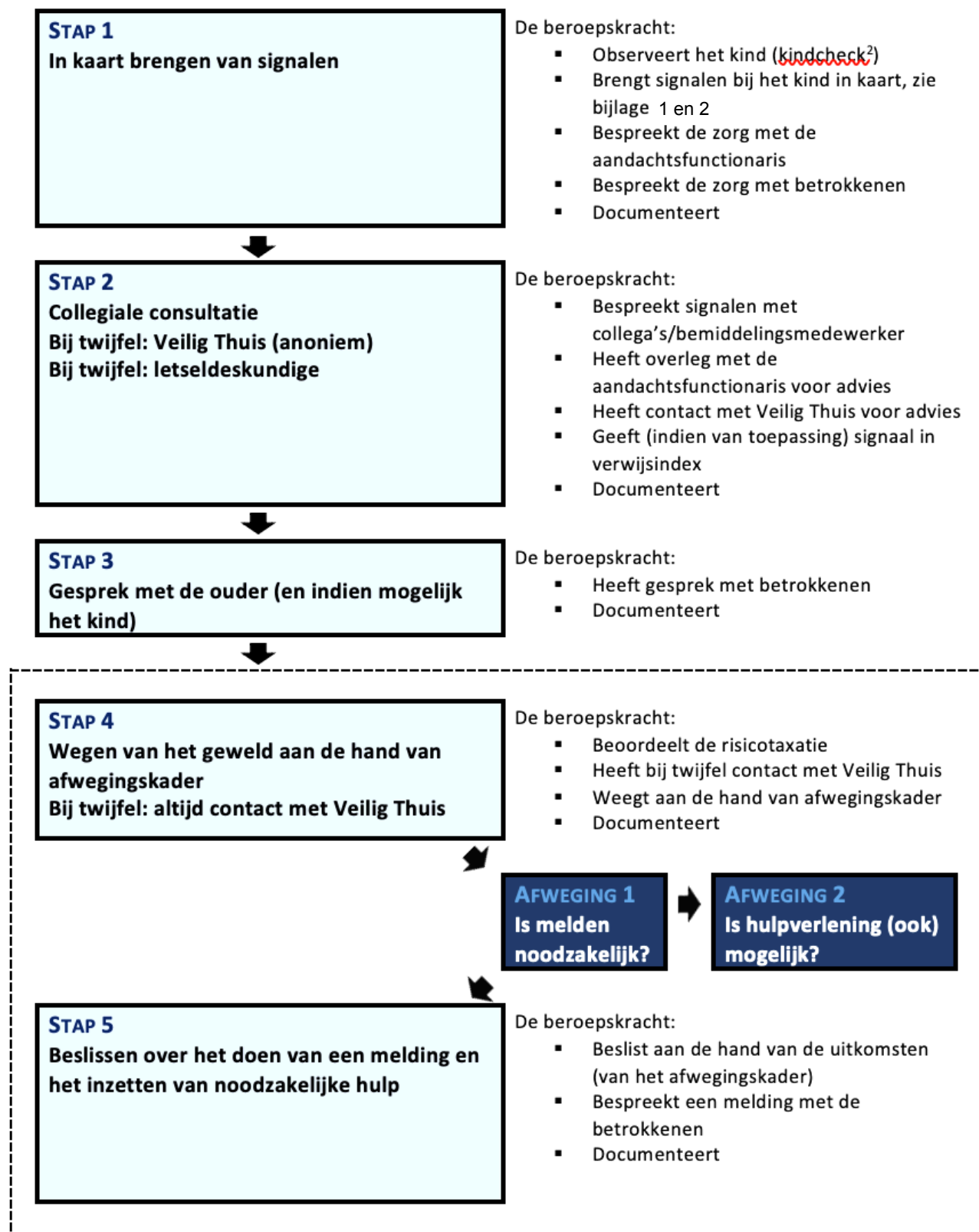
We hebben een aandachtsfunctionaris (Sanne van de Wardt), wiens taak het is op de hoogte te blijven betreffende de wettelijke manier van handelen betreffende kindermishandeling. Zij is bereikbaar voor het team voor advies en houdt middels bijeenkomsten het team op de hoogte over de werkwijze omtrent kindermishandeling. Ook heeft zij jaarlijks overleg met de houder voor de bevordering van de implementatie van de Meldcode.

1.1 De Meldcode inclusief Afwegingskader

Het is wettelijk verplicht om bij (een vermoeden van) kindermishandeling te werken middels de Meldcode en een Afwegingskader. De Meldcode staat op pagina 5 en wordt in de volgende paragrafen toegelicht. Het Afwegingskader staat op pagina 10.

De Meldcode helpt de medewerker het proces volledig te doorlopen, de stappen kunnen dus ook in een andere volgorde doorlopen worden. Het Afwegingskader helpt de medewerker te besluiten om wel of geen melding te doen bij Veilig Thuis.

De Meldcode

NB. Met [Veilig Thuis](#) kan op ieder moment contact opgenomen worden voor (anoniem) advies.

De kindcheck is onderdeel van de Meldcode, maar gericht op professionals die contacten hebben met volwassen cliënten en niet met hun kinderen en daarom niet beschikken over kindsignalen. In de kinderopvang kunnen feitelijk op dagelijkse basis 'kindchecks' plaatsvinden.

1.2 Toelichting stappen in de meldcode

Stap 1 Signalen in kaart brengen

De medewerker met het vermoeden noteert, eventueel met behulp van de signalenlijst (bijlage 1), de relevante signalen. Ook de observatielijst (bijlage 2) kan worden ingezet. Door middel van observaties of gesprekken tijdens haal- en brengmomenten wordt de situatie zo breed mogelijk in kaart gebracht. Men blijft hierbij feitelijk. Veronderstellingen kunnen worden alleen vastgelegd als men uitdrukkelijk vermeldt dat het om een veronderstelling gaat. De aandachtsfunctionaris wordt ingezet om te helpen bij de verslaglegging.

In dit stadium is nog niet bekend wat en of er iets aan de hand is, daarom is het belangrijk de zorgen, signalen, notities van gesprekken en observaties allemaal op een centrale plek te verzamelen. Dit noemen we het kinddossier.

Het kinddossier

Het Kinddossier wordt bewaard in een afgesloten kast, alleen medewerkers hebben hier toegang tot. Alle medewerkers kunnen aantekeningen maken, de aandachtsfunctionaris is eindverantwoordelijk voor een zorgvuldige verslaglegging. In het Kinddossier kunnen de volgende gegevens vastgelegd worden:

- Datum, plaats, situatie en overige aanwezigen
- Observatie van het kind
- Signalen die duidelijk maken welke zorgen gezien en gehoord worden
- Eventuele signalen die een vermoeden van seksueel grensoverschrijdend gedrag bevestigen of ontkrachten
- Contacten over de signalen
- Stappen die worden gezet
- Wat er ondernomen is om toestemming te krijgen, indien de ouder geen toestemming geeft voor het uitwisselen van gegevens
- Besluiten die worden genomen
- Vervolgaantekeningen voor het verloop
- Veronderstellingen worden vastgelegd als zijnde een veronderstelling. We maken een vervolg aantekening als een veronderstelling later bevestigd of ontkracht wordt.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.

Noodsituatie

Natuurlijk kan de situatie zo zorgelijk zijn en wijzen op acuut geweld waar een kind of gezinslid onmiddellijk tegen moet worden beschermd. In dit geval nemen wij direct contact op met Veilig Thuis.

Stap 2 Collegiale consultatie

De zorgen en signalen die de medewerker opmerkt: in hoeverre worden deze door collega's herkend? Men gaat met elkaar in gesprek binnen de organisatie (collega's, aandachtsfunctionaris, pedagogisch coach, houder).

Extern kan de anonieme hulp van Veilig Thuis worden ingeschakeld. Veilig Thuis kan helpen om de ernst van de situatie te bepalen en hoe deze verder het beste te benaderen. Bij twijfel bellen wij altijd Veilig Thuis voor advies. Ook kan er, als hier aanleiding toe is, een letseldeskundige worden ingeschakeld.

Alle stappen, informatie, beslissingen, contacten, observaties e.d. worden gedocumenteerd in het Kinddossier.

Stap 3 Gesprek met de ouders en indien mogelijk het kind

Wij werken aan een open relatie met onze ouders en gaan zo snel mogelijk met hen in gesprek, om onze waarnemingen te bespreken. Soms kan een gesprek zelfs zo verhelderend, zijn dat de volgende stappen van de Meldcode achterwege worden gelaten. Alles wordt dan wel genoteerd in het Kinddossier.

Soms kunnen de omstandigheden zo zijn dat het gesprek achterwege blijft. Bijvoorbeeld als de medewerker redenen heeft om aan te nemen dat dit tot een geweldescalatie kan leiden of dat het kind van de opvang zal worden weggehaald.

In gesprek met de ouders

We hanteren hierbij de volgende aanpak:

- We leggen het doel uit van het gesprek (het bespreken van de onze waarnemingen).
- We bespreken onze waarnemingen en blijven hierbij feitelijk. Eigen meningen en interpretaties van de medewerkers komen niet ter sprake.
- We nodigen de ouders uit hierop te reageren.
- We geven hun reactie terug en toetsen of we deze juist begrepen hebben. We gaan respectvol om met eventuele emoties van ouders.
- We leggen uit waarom wij de waarnemingen zorgelijk vinden (wat het effect is op het kind?)
- We benadrukken dat we hetzelfde doel hebben: het beste voor het kind.
- We leggen het gesprek vast en laten het ondertekenen.

In gesprek met het kind

In principe gaan we geen gesprek met het kind aan, zonder de ouders hierover te informeren. Gezien de jonge leeftijd van onze kinderen lijkt het ons ook niet passend, uitzonderingen daar gelaten, om met een kind alleen te gaan zitten voor een gesprek.

Natuurlijk zijn medewerkers wel opmerkzaam op de uitlatingen van het kind en kan er zo, in een natuurlijke situatie, een gesprekje plaatsvinden.

In dit geval letten we er op dat:

- We een open houding behouden (niet aansturen op een uitkomst of invullen).
- We aansluiten bij waar het kind mee bezig is, op ooghoogte van het kind zijn en simpele taal gebruiken.
- We met open vragen beginnen (Wat is er/is er iets gebeurd? Wanneer is dat gebeurd? Hoe komt dat?) en deze afwisselen met gesloten vragen (Ben je gevallen? Heb je pijn? Ging je huilen? Vond je dat leuk of niet leuk?).
- We niet doorvragen als een kind iets niet kan of wil vertellen en stoppen als de aandacht verslapt.
- We neutraal reageren, ook als de informatie schokkend is. We vallen ouders nooit af.
- We nooit geheimhouding beloven.

Alle notities, stappen en besluiten worden vastgelegd in het Kinddossier.

Stap 4 Wegen van het geweld aan de hand van het Afwegingskader

In deze fase maken we de afweging. Leiden de signalen die verzameld zijn, het ingewonnen (externe) advies en de gesprekken met ouders tot een melding bij Veilig Thuis?

De centrale vraag is allereerst: 'Is melden noodzakelijk?' Waarbij we inschatten hoe acuut en/of structureel en dreigend het risico of de situatie is. Veilig Thuis kan ook helpen deze inschatting te maken.

Vervolgens komt de vraag 'Is hulpverlening (ook) mogelijk?' Waarbij we, als dit passend is, kijken of we hulpverlening in gang kunnen zetten.

Om tot de beslissing van wel of niet melden te komen werken we met het Afwegingskader (pagina 10) en het Afwegingsschema (pagina 11) die de medewerker stap voor stap mee neemt in de besluitvorming. Ook winnen we altijd het advies van in van Veilig Thuis. De aandachtsfunctionaris is eindverantwoordelijk voor de beslissing om wel of geen melding te doen.

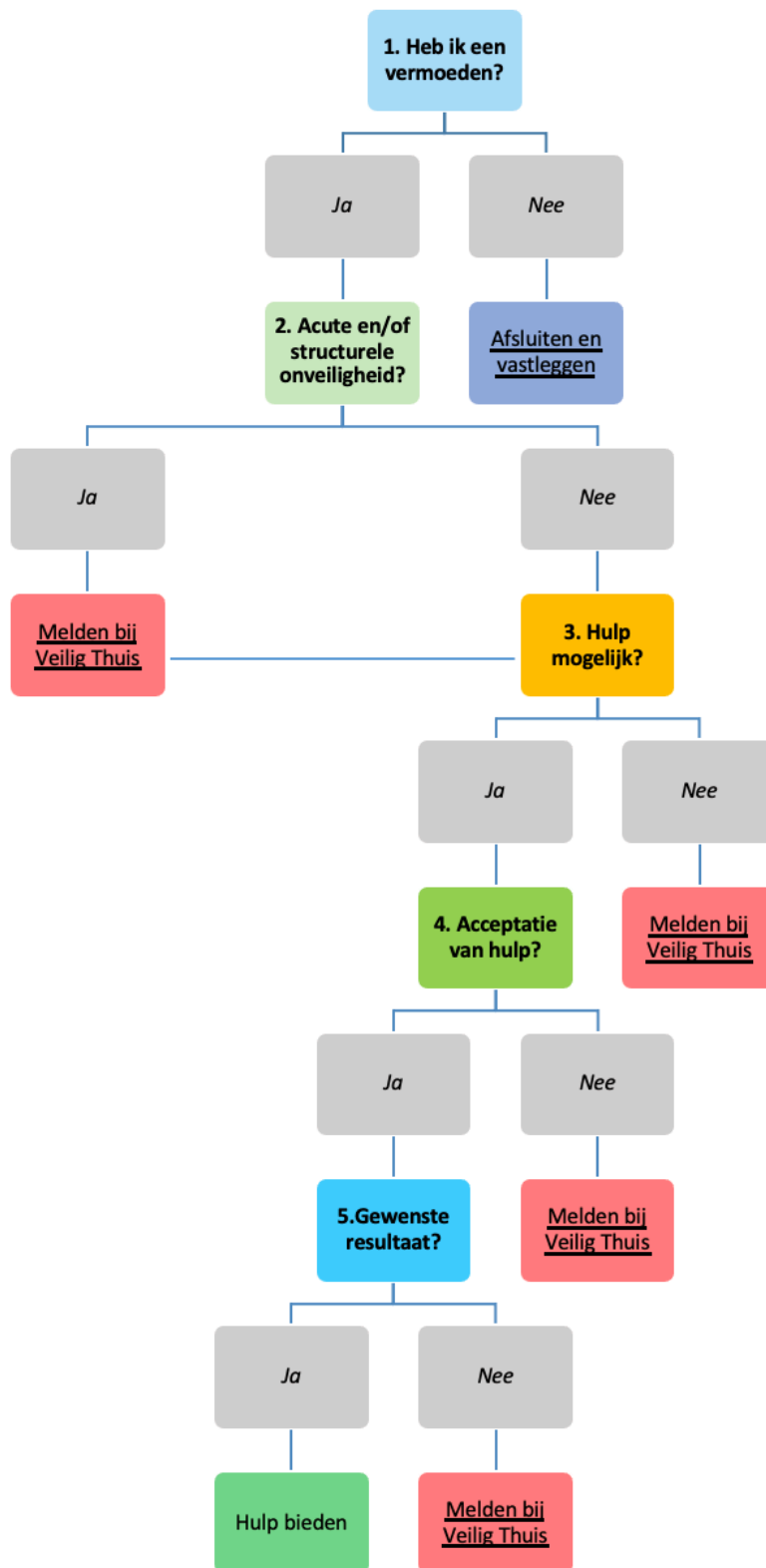
We melden altijd in de volgende gevallen:

- In alle gevallen van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid en disclosure (disclosure = kind/gezinslid deelt een verhaal van mishandeling of vraagt om hulp).
- In alle andere gevallen waarin de medewerker meent dat hij, gelet op zijn competenties, zijn verantwoordelijkheden en zijn professionele grenzen, in onvoldoende mate effectieve hulp kan bieden of kan organiseren bij (risico's op) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- Wanneer een medewerker die hulp biedt of organiseert om betrokkenen te beschermen tegen het risico op huiselijk geweld en/of kindermishandeling, constateert dat de onveiligheid niet stopt of zich herhaalt.

Het Afwegingskader

	1. Heb ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling? Nee: Afsluiten en vastleggen in dossier Ja: Ga verder met afweging 2 <i>Als wordt ingeschat dat er géén zorgen zijn over (een dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling, sluit de beroepskracht het doorlopen van de meldcode af en vermeldt deze conclusie in het kinddossier. Een veelvoorkomende situatie is dat er wel zorgen zijn, maar dat deze zorgen geen (dreiging van) huiselijk geweld of kindermishandeling betreffen. Bijvoorbeeld omdat er kindproblematiek is waargenomen in combinatie met pedagogische onmacht van ouders, echter zonder dat dit de (emotionele) veiligheid van het kind bedreigt. Ook dan sluit de beroepskracht de meldcode af en noteert deze conclusie in hetzelfde dossier. Hulp kan vervolgens worden georganiseerd, geboden en geëvalueerd voor de gesignaleerde, niet tot onveiligheid leidende, problemen.</i> <i>Wanneer een beroepskracht op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode een vermoeden heeft van (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling volgt de tweede afwegingsvraag.</i>
Meldnorm 1	2. Schat ik op basis van de stappen 1 tot en met 4 van de meldcode in dat er sprake is van acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid? Nee: Ga verder met afweging 3 Ja: Melden bij Veilig Thuis. De afwegingen 3 tot en met 5 worden samen met Veilig Thuis doorlopen. <i>Ernstige onveilige en/of schadelijke situaties dienen áltijd gemeld te worden bij Veilig Thuis, ook wanneer een beroepskracht inschat dat hij en de organisatie mogelijkheden hebben om hulp te bieden of te organiseren. Met deze melding kan Veilig Thuis vroegere, maar ook eventuele toekomstige signalen van huiselijk geweld over de betrokkenen, combineren.</i>
Meldnormen 2 en 3	3. Ben ik in staat effectieve hulp te bieden of organiseren om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: Melden bij Veilig Thuis Ja: Ga verder met afweging 4 <i>Bij effectieve hulp rondom huiselijk geweld en/of kindermishandeling is veiligheid het hoofddoel. Goede hulp bij huiselijk geweld en/of kindermishandeling is gericht op alle leden in een (gezins)systeem: minderjarigen en volwassenen, pleger(s) en slachtoffer(s). Er wordt met alle betrokkenen samengewerkt in het maken, evalueren en uitvoeren van veiligheids- en hulpplannen.</i>
	4. Aanvaarden de betrokkenen hulp om dreiging van (toekomstig) huiselijk geweld en/of kindermishandeling af te wenden en zijn zij bereid zich hiervoor in te zetten? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: Melden bij Veilig Thuis Ja: Hulp bieden of organiseren, ga verder met afweging 5. <i>In deze afwegingsvraag staan de mogelijkheden van de betrokkenen tot het aanvaarden van hulp bij (dreigend) huiselijk geweld en/of kindermishandeling centraal. Het gaat erom dat de betrokkenen, alle leden van het (gezins)systeem, maar ook het (bredere) netwerk van (informele) steunfiguren bereid en in staat zijn de voorgestelde hulp direct aan te gaan.</i> <i>In het afwegingskader leidt de vierde afwegingsvraag tot een melding indien hulp wordt afgehouden. Vaak is bij aanvang niet helemaal helder hoezeer de betrokkenen bereid en in staat zijn zich in te zetten. De redenen om de hulp te aanvaarden kunnen divers zijn. Hun motivatie kan vooral intrinsiek of extrinsiek van aard zijn. Ook de mogelijkheden van de betrokkenen en hun netwerk verschillen. Door direct en in samenwerking met de betrokkenen en ketenpartners veiligheidsafspraken en hulpverleningsafspraken te maken wordt vaak helder wat de bereidheid en de mogelijkheden van de betrokkenen zijn.</i>
	5. Leidt de hulp binnen de gewenste termijn tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en/of het welzijn (herstel) van alle betrokkenen? Bij acute onveiligheid en/of structurele onveiligheid wordt deze afweging samen met Veilig Thuis doorlopen. Nee: (Opnieuw) melden bij Veilig Thuis. Ja: Hulp opstarten met afspraken over het volgen van toekomstige (on)veiligheid met betrokkenen en samenwerkingspartners. <i>De beantwoording van deze afwegingsvraag leidt tot een melding bij Veilig Thuis indien wordt vastgesteld dat hulp onvoldoende resultaat oplevert: (het risico op) onveiligheid duurt voort, onveiligheid herhaalt zich of hulp stagneert.</i> ▪ Het gaat dus om situaties waarin hulpverleners hulp bieden bij zorgen over onveiligheid én de hulp binnen de gewenste termijn niet leidt tot de noodzakelijke resultaten ten aanzien van de veiligheid en het welzijn van de betrokkenen (en/of de ontwikkeling van minderjarigen) ▪ De problematiek ernstiger of groter blijkt dan verwacht ▪ De uitvoering van het veiligheid- en/of hulpverleningsplan is vastgelopen. <i>Om deze laatste afwegingsvraag zorgvuldig te beantwoorden is het nodig dat binnen de hulp die beroepskrachten bieden, duidelijk is afgesproken met betrokkenen uit het (gezins)systeem en met andere hulpverleners met wie wordt samengewerkt, aan welke doelen en resultaten wordt gewerkt. Hoe en door wie wordt vastgesteld of de veiligheid voldoende is bereikt? Hoe wordt de veiligheid gemonitord en gedurende welke periode? Wanneer sprake is van een acuut onveilige situatie of structureel onveilige situatie is het van belang dat, na het doen van een melding bij Veilig Thuis, in de eerste plaats met Veilig Thuis duidelijk is besproken en afgesproken wat de termijn is (in dagen, weken of maanden) waarbinnen specifiek genoemde resultaten ten aanzien van de veiligheid behaald moeten zijn.</i>

Het Afwegingsschema

Stap 5 Beslissen over het doen van een melding en het inzetten van noodzakelijke hulp

De melding wordt wel/niet gedaan. Zo niet wordt alles zorgvuldig vastgelegd in het Kinddossier.

We organiseren de eventuele hulp rondom een gezin, ook als er wel een melding wordt gedaan. Zelf kunnen wij (letterlijk) helpen door het kind vaker op te vangen en als opvang een veilige plek te bieden aan het kind. We kunnen hulp organiseren door te verwijzen naar verschillende externe deskundigen, zie hiervoor onze Sociale kaart (bijlage 6).

1.3 Scholing en interne evaluatie

Zoals eerder benoemd wordt het team jaarlijks geschoold middels een teambijeenkomst, georganiseerd door de aandachtsfunctionaris, betreffende het werken met de Meldcode.

Jaarlijks nemen de houder en de aandachtsfunctionaris de evaluatie van de toepassing van de Meldcode op zich. Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.

Ook beslissen zij samen hoe ze de bevordering van de implementatie van de Meldcode vormgeven.

We registreren en bewaren (geanonimiseerde) gegevens met betrekking tot het vermoeden van kindermishandeling. Zo krijgen we inzicht hoe vaak deze vermoedens voorkomen en hoe hier mee om wordt gegaan binnen onze organisatie.

2. Geweld- of zedendelict door een medewerker

Meldplicht

Sinds 2013 geldt er in kinderopvangorganisaties een meldplicht als er aanwijzingen bestaan van een geweld- en/of zedendelict tegen een kind door een medewerker. Er wordt gemeld bij de vertrouwensinspecteur van de inspectie van onderwijs. In overleg wordt er daarna besloten of er aangifte wordt gedaan bij de politie.

Eindverantwoordelijkheid

De houder (Wietske) is eindverantwoordelijk om geweld- en/of zedendelict door een medewerker te melden bij de vertrouwensinspecteur (telefoonnummer: 0900 111 3 111). Medewerkers met zorgen omtrent een geweld- en/of zedendelict, kunnen altijd bij de aandachtsfunctionaris (Sanne) of de houder terecht, evenals ouders. Zij kunnen er ook voor kiezen om zelf contact op te nemen met de vertrouwensinspecteur.

Als de houder zich schuldig maakt aan een geweld- en/of zedendelict tegen een kind, is een medewerker verplicht hiervan melding te maken bij de vertrouwensinspecteur van de inspectie van onderwijs.

De aandachtsfunctionaris communiceert de meldplicht en de route die genomen kan worden jaarlijks aan medewerkers en ouders. Medewerkers worden jaarlijks geschoold betreffende het herkennen van de signalen van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag.

Preventieve maatregelen

Al onze medewerkers hebben een VOG en door een gedragscode (bijlage 4) werken wij binnen onze organisatie aan een veilig en professioneel klimaat. We spreken elkaar aan op opmerkelijk gedrag of kleine overschrijdingen. We werken in een open, reflectieve sfeer, waarin feedback op elkaars handelen wordt gerespecteerd en opgepakt. Medewerkers en stagiaires kennen de gedragscode en handelen hiernaar.

In onze omgangsnormen respecteren we elkaars grenzen en stimuleren we de kinderen deze aan te geven. Het ene kind wil bijvoorbeeld graag een knuffel, het andere liever een hand van de medewerker, bij het gedag zeggen. In onze activiteiten kiezen wij voor veel bewegingsaanbod, waarin kinderen hun lichaam leren kennen. Met een goed lichaamsbewustzijn kunnen kinderen ook steeds beter voelen: dit is mijn lichaam, hier zijn de grenzen van mijn lichaam, dit vind ik prettig en dit niet.

We werken met het vier-ogen-principe. Dit betekent dat we er voor zorgen dat er altijd een volwassene kan meekijken of meeluisteren met de medewerker die op de groep staat. Dit borgen we door:

- Inrichting

Onze speel- en werkruimte is een geheel en in één oogopslag goed te overzien. Er zijn aan drie kanten ramen, zodat er van buitenaf goed zicht is.

Er zijn drie ruimtes die wel een deur hebben; de slaapruijnte, het medewerkerstoilet en de badkamer. De badkamer is op slot en wordt alleen gebruikt in noodgevallen (denk aan brandwonden). Het medewerkerstoilet is goed zichtbaar in de ruimte. De slaapruijnte grenst direct aan de speelruimte.

- (Camera)Toezicht

Structureel werken wij met twee medewerkers op de groep, hierdoor is er zicht op elkaars handelen.

Er is de mogelijkheid een cameraverbinding te maken van de slaapkamer van het kinderdagverblijf naar de keuken van de woonzorg. Omdat we structureel met twee medewerkers werken is deze cameraverbinding in het algemeen niet nodig.

Op dagen dat een PM'er alleen op de groep staat wordt de cameraverbinding geactiveerd. Gedurende die dagen komen andere volwassenen/de houder op onverwachtse momenten kijken op de groep.

2.1 Stappenplan bij het vermoeden van een geweld-of zedendelict door een medewerker

Stap 1 Signalen in kaart brengen

Het wordt een medewerker op een of andere wijze duidelijk dat een van haar collega's een kind niet juist benaderd. Er zal wellicht niet direct sprake zijn van een geweld- of zedendelict, toch worden de signalen direct en serieus opgepakt. Dit wil zeggen dat het betreffende kind wordt geobserveerd middels 'Signalenlijst kindermishandeling 0-4 jarigen' (bijlage 1) en de collega met 'Signalen die kunnen duiden op mogelijk geweld- of zedendelict door een collega' (bijlage 5).

Het signaal wat de medewerker heeft ontvangen en de bevindingen uit de twee lijsten worden besproken met de houder en vastgelegd in het draaiboek. *Het draaiboek is de documentatie betreffende geweld- of zedendelict door een medewerker of grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling en wordt door de houder op een afgesloten plek bewaard.*

Betreft het de houder zelf, dan moet de medewerker direct aangifte doen bij de politie.

Stap 2 Overleg met de vertrouwensinspecteur

De houder gaat in overleg met de vertrouwensinspecteur van de inspectie van het onderwijs. Samen besluiten zij of er een redelijk vermoeden is van een geweld- of zedendelict. Als dit zo is heeft de houder aangifteplicht. Als dit niet zo is zullen de houder en de aandachtsfunctionaris de verhoudingen tussen de medewerkers herstellen en de documentatie afsluiten.

Stap 3 Aangifte doen

In het geval van een redelijk vermoeden doet de houder aangifte bij de politie. Er volgt een onderzoek waaraan we meewerken.

Verder:

- Komt de betreffende medewerker niet werken gedurende het verloop van het onderzoek.
- Documenteren we alles in het draaiboek.
- Hebben we contact met Veilig Thuis, onder andere over;
- Opvang en/of ondersteuning voor ouders, medewerkers en kinderen.

Stap 4 Handelen naar aanleiding van het politieonderzoek

Uit het onderzoek van de politie kunnen verschillende uitkomsten komen en deze leiden tot een verschillende aanpak vanuit onze organisatie:

1. De politie constateert dat er geen aanleiding is om aan te nemen dat er sprake is van een geweld- of zedendelict. De medewerker mag weer aan het werk en de houder doet alles wat in haar kracht ligt om de verhoudingen tot de medewerker binnen de organisatie te herstellen.
2. Als de signalen (ten dele) wel gegrond blijken kan de houder kiezen voor een officiële waarschuwing naar de betreffende medewerker. Dit wil zeggen dat als de medewerker dit gedrag herhaald, hij of zij niet meer in onze organisatie kan werken.
3. Als uit het onderzoek blijkt dat er inderdaad sprake is van een geweld- of zedendelict volgt er een ontslag wegens dringende reden.

Stap 5 Nazorg bieden en evalueren

In het geval van een geweld- of zedendelict zullen we als organisatie de kinderen, ouders, en medewerkers begeleiden in het verwerkingsproces. Dit geven we vorm door bijeenkomsten, waarbij relevante onderwerpen ter sprake komen. Ook verwijzen we door naar deskundigen (bijlage 6).

De houder en de aandachtsfunctionaris evalueren het proces, zijn alle stappen juist genomen? Eventuele verbeterpunten worden opgenomen in onze protocollen en gecommuniceerd aan alle medewerkers. Alles wordt gedocumenteerd in het draaiboek.

3. Seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen onderling

3.1 Een gezonde seksuele ontwikkeling

Kinderen zijn fysiek ingesteld en volop in ontdekking van zichzelf en de wereld. Seksuele spelletjes als elkaar bekijken of bevoelen kunnen deel uitmaken van deze ontdekkingstocht. We zijn als organisatie op de hoogte van hoe een gezonde seksuele ontwikkeling van een kind verloopt, dit thema bespreken we in bijeenkomsten. We vinden het belangrijk om hier over in gesprek te blijven met elkaar, zodat we op eenzelfde lijn liggen over wat gezond en acceptabel is en wat niet.

We hanteren de volgende uitgangspunten:

Als kinderen samen spelen vindt het spel plaats met **wederzijdse instemming**. Deze instemming is meer dan iets 'toelaten'. Het is voor onze medewerkers zichtbaar, door fysiek en/of verbale uitingen van de kinderen, dat zij het naar hun zin hebben.

Ook zitten de kinderen ongeveer in **dezelfde leeftijdsfase**. Bij verschillende leeftijden komen verschillende behoeftes kijken en deze sluiten niet op elkaar aan.

3.2 Seksueel grensoverschrijdend gedrag op de groep

Definitie

Bij seksueel grensoverschrijdend gedrag gaat het om seksueel gerichte aandacht tot uiting komend in non-verbaal, verbaal of fysiek gedrag, dat zowel opzettelijk als niet opzettelijk kan zijn. De gedragingen worden door het kind dat ze ondergaat, als ongewenst ervaren.

Hieronder volgt het stappenplan dat gevolgd wordt als er vermoedens zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag tussen kinderen.

Stap 1 Signalen in kaart brengen

Hierbij kunnen bijlagen 1 en 2 (signalen lijst en observatielijst) ondersteunend zijn. Ook worden de vermoedens gedeeld met de aandachtsfunctionaris (Sanne) en naaste collega's, zodat er met elkaar gekeken kan worden naar het gedrag van het kind. We houden er rekening dat het gedrag ook een uiting kan zijn van onderliggende problematiek.

Alles wordt gedocumenteerd in het Kinddossier (uitleg zie pag. 6).

Stap 2 Melden van het gedrag

De houder (Wietske) wordt op de hoogte gesteld, evenals de ouders van de kinderen die betrokken zijn bij het incident. Ook dit wordt gedocumenteerd.

Stap 3 Beoordelen ernst van het gedrag

Met alle verzamelde informatie wordt er een beoordeling gemaakt van het vertoonde gedrag. Wij schakelen hierbij de anonieme hulp in van Veilig Thuis. Samen besluiten we allereerst of het gedrag inderdaad grensoverschrijdend is en niet bij de leeftijd past. Daarnaast maken we een indeling in licht, matig of ernstig.

Licht: Er wordt een plan opgesteld om het kind te leren: dit is acceptabel en dit niet. Dit wordt met ouders besproken. Documentatie volgt in het kinddossier.

Matig: Er wordt aan het kind zeer duidelijk gecommuniceerd: dit gedrag is ontoelaatbaar, het is verboden. Er wordt een plan opgesteld om het gedrag te voorkomen, het kind wordt goed in de gaten gehouden op de groep. Met Veilig Thuis wordt overleg gepleegd of externe hulp moet worden ingeschakeld. Dit wordt met ouders besproken. Documentatie volgt in het kinddossier.

Ernstig: Vraagt om direct ingrijpen, zie stap 4. Wij leggen een draaiboek aan (zie pag.14).

Stap 4 Maatregelen nemen

Bij ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen wij de volgende maatregelen nemen:

- Het instellen van een intern onderzoek. We werken samen met expert organisaties zoals Veilig Thuis en de GGD
- Het regelen van ondersteuning voor het kind en de ouders.
- Aanbieden van excuses voor falend toezicht/onveilige situatie vanuit de kinderopvang.

- Instellen van een intern onderzoek hoe verbeteringen binnen de kinderopvangorganisatie kunnen worden doorgevoerd om mogelijke herhaling te voorkomen.
- Aanbieden van opvang en professionele hulp voor alle kinderen en hun ouders die op welke wijze dan ook betrokken zijn geweest bij het grensoverschrijdende seksuele gedrag.
- Gesprekken met beide partijen ouders, om gezamenlijk te komen tot oplossingen. Belangrijk: wij vertegenwoordigen de belangen van àlle kinderen op de opvang.
- Afscherming van het kind dat het grensoverschrijdende gedrag heeft vertoond.

Stap 5 Beslissen en handelen

Vanuit de verschillende maatregelen die in stap 4 zijn genomen wordt er een beslissing gemaakt:

1. Het kind kan op de groep blijven (of terugkomen) als er geen aanleiding is om aan te nemen dat het gedrag zich zal herhalen. De betrokken partijen staan positief tegenover het verblijf van het kind op de groep.
2. Dit kan ook het geval zijn als er hulpverlening wordt ingezet voor het kind.
3. Er wordt besloten dat het beter is voor alle betrokkenen als het kind naar een andere kinderopvang organisatie gaat.
4. Er wordt een melding gedaan bij Veilig Thuis vanwege onderliggende problematiek.

Stap 6 Nazorg bieden en evalueren

Ouders worden middels een brief op de hoogte gesteld van het incident en de maatregelen.

In het geval van ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag steunen we kinderen, ouders, en medewerkers door hen door te verwijzen naar deskundigen.

De houder en aandachtsfunctionaris evalueren het proces, zijn alle stappen juist genomen? Eventuele verbeterpunten worden opgenomen in onze protocollen en gecommuniceerd aan alle medewerkers. Alles wordt gedocumenteerd in het draaiboek.

BIJLAGE 1

Signalenlijst kindermishandeling 0- tot 4-jarigen

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen er signalen zijn. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enzovoort). Hoe meer signalen van deze lijst bij een kind te herkennen zijn, hoe groter de kans dat er sprake kan zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst worden geconstateerd. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen.

Deze lijst is niet uitputtend, er kunnen zich andere signalen voordoen die hier niet vermeld staan. De signalen die in deze lijst worden vermeld, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling. Aan het einde van de lijst zijn nog enkele signalen opgenomen die meer specifiek zijn voor seksueel misbruik. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van de gezinssituatie erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd. In overleg met directie kan er over zorgelijke signalen altijd worden overlegd met Veilig Thuis.

1. Psychosociale signalen

- **Ontwikkelingsstoornissen**

Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling

Schijnbare achterstand in verstandelijk ontwikkeling

Regressief gedrag (terugval in ontwikkeling)

Niet zindelijk op leeftijd waarvan men het mag verwachten

- **Relationele problemen**

Ten opzichte van de ouders:

Totale onderwerping aan de wensen van de ouders

Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouders

Onverschilligheid ten opzichte van de ouders

Kind is bang voor ouders

Kind vertoont heel ander gedrag als ouders in de buurt zijn

Ten opzichte van andere volwassenen:

Bij oppakken houdt het kind zich opvallend stijf

Bevriezing bij lichamelijk contact

Allemansvriend

Lege blik in ogen en vermijden van oogcontact

Waakzaam, wantrouwend

Ten opzichte van andere kinderen:

Speelt niet met andere kinderen

Is niet geliefd bij andere kinderen

Wantrouwend

Terugtrekken in eigen fantasiewereld

- Gedragsproblemen

Plotselinge gedragsverandering

Geen of nauwelijks spontaan spel, geen interesse in spel

Labiél, nerveus

Depressief

Angstig

Passief, in zichzelf gekeerd, meegaand, apathisch, lusteloos

Agressief

Hyperactief

Niet lachen, niet huilen

Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn

Eetproblemen

Slaapstoornissen

Vermoeidheid, lusteloosheid

2. Medische signalen

- Lichamelijke kenmerken (specifiek voor lichamelijke mishandeling)

Blauwe plekken/striemen

Krab-, bijt- of brandwonden

Botbreuken

Littekens

- Voedingsproblemen

Ondervoeding

Voedingsproblemen bij baby's

Steeds wisselen van voeding

Veel spugen

Matig groeien, ondanks voldoende hoeveelheid voeding

Weigeren van voeding

Achterblijven in lengtegroei

- Verzorgingsproblemen

Slechte hygiëne

Ernstige luieruitslag

Onvoldoende kleding

Onvoldoende geneeskundige en tandheelkundige zorg

Veel ongevallen door onvoldoende toezicht

Herhaalde ziekenhuisopnamen

Recidiverende ziekten door onvoldoende zorg

Traag herstel door onvoldoende zorg

3. Kenmerken ouders/gezin

- Ouder/kind relatiestoornis

Ouder draagt kind als een 'postpakketje'

Ouder troost kind niet bij huilen

Ouder klaagt overmatig over het kind

Ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind

Ouder toont weinig belangstelling voor het kind

- Signalen ouder

Geweld in eigen verleden

Apathisch en (schijnbaar) onverschillig

Onzeker, nerveus en gespannen

Onderkoeld brengen van eigen emoties

Negatief zelfbeeld

Steeds naar andere artsen/ziekenhuizen gaan ('shopping')

Afspraken niet nakomen

Kind opeens van kinderopvangorganisatie afhalen

Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen

Psychiatrische problemen

Verslaafd

- Gezinskenmerken

'Multi-probleem' gezin

Ouder die er alleen voorstaat

Regelmatig wisselende samenstelling van gezin

Isolement

Vaak verhuizen

Sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera

Veel ziekte in het gezin

Draaglast gezin gaat draagkracht te boven

Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

4. Signalen specifiek voor seksueel misbruik

- Lichamelijke kenmerken

Verwondingen aan genitaliën

Vaginale infecties en afscheiding

Jeuk bij vagina en/of anus

Problemen bij het plassen

Recidiverende urineweginfecties

Pijn in de bovenbenen

Pijn bij lopen en/of zitten

Seksueel overdraagbare ziekten

- Relationale problemen

Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder

- Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag:

Excessief en/of dwangmatig masturberen

Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact

Niet leeftijdsadequaat seksueel spel

Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit

Angst om zich uit te kleden

Angst om op de rug te liggen

Negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam

Schrikken bij aangeraakt worden

Houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')

Geen plezier in bewegingsspel

5. Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld

- Gedragsproblemen

Agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader of moeder (sommige kinderen, met name jongens, kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan)

Opstandigheid

Angst

Negatief zelfbeeld

Passiviteit en teruggetrokkenheid

Zichzelf beschuldigen

Verlegenheid

- Problemen in sociaal gedrag en competentie:

Wantrouwen ten aanzien van de omgeving

Gebrek aan sociale vaardigheden

6. Signalen die specifiek zijn voor Pediatric Condition Falsification (PCF) en Factitious Disorder by Proxy (FDP)

Factitious Disorder by Proxy PCF (oude term: syndroom Münchhausen by Proxy (MBPS)) is een ernstige vorm van kindermishandeling. Degene met dit syndroom (vaak moeder), komt liefdevol en bezorgd over, zoekt zeer regelmatig intensieve medische hulp voor een kind, maar is zelf degene die het kind bewust ziek maakt. Dit door toediening van middelen of het toebrengen van verwondingen of infecties. PCF kan zeer ingrijpende vormen aannemen: ca. 10% van de kinderen die aan PCF worden blootgesteld overlijdt aan de gevolgen van PCF.

Pediatric Condition Falsification (PCF) is het hoofddeel van de diagnose bij het kind. Factitious Disorder by Proxy (FDP) is het andere deel dat betrekking heeft op het mishandelende gedrag en de intenties van ouders. In principe is dit een bewust proces dat na verloop van tijd overgaat in minder bewuste patronen. Het hoofdmotief is om aandacht en erkenning af te dwingen van artsen en andere professionals. De ouder doet dit voor zichzelf, in de rol van zeer goede ouder.

Hoe is PCF te herkennen:

Onderzoeksgegevens kloppen niet met het ziektebeeld

Medische gegevens over eerdere behandelingen zijn moeilijk te verkrijgen

Symptomen verdwijnen wanneer ouder en kind worden gescheiden

Een broertje of zusje is overleden of eveneens vaak ziek

De moeder schrikt niet terug voor ingrijpende onderzoeken of het onder narcose brengen van het kind en daar zelfs op aandringt

Voorvallen vinden in de avonden en weekenden plaats waarbij een beroep wordt gedaan op andere artsen

De volgende klachten worden gepresenteerd: bewusteloosheid, insulten, apneu, diarree, overgeven, koorts, lethargie

Het kind heeft een aanzienlijke ziektegeschiedenis met steeds andere klachten

De moeder is werkzaam in de gezondheidszorg of beschikt over een zeer grote medische kennis

Het verhaal van moeder bevat kleine tegenstrijdigheden

Vaak van arts wisselen

Het onderscheid met postnatale depressie bij de moeder, wiegendood of kinderen die niet goed groeien veroorzaakt door iets anders dan PCF, is dat in deze gevallen de moeders vaak dankbaar zijn als ze worden ontlast van de zorg voor hun kind, terwijl PCF-moeders die zorg niet willen uitbesteden.

7. Signalen van kinderen die geconfronteerd zijn met seksueel grensoverschrijdend gedrag van een ander kind

Naast onderstaande signalen kunnen de specifieke signalen bij seksueel misbruik (zie punt 4 van deze bijlage) duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

Het kind heeft angst voor een bepaald kind

Het kind is consequent boos op een ander kind

Het kind komt geschrokken, bang of verward terug nadat het met een ander kind of kinderen alleen is geweest

Het kind wil consequent niet spelen met een bepaald kind

8. Signalen van kinderen die seksueel grensoverschrijdend gedrag vertonen naar andere kinderen

Naast onderstaande signalen kunnen de specifieke signalen bij seksueel misbruik (zie punt 4 van deze bijlage) duiden op seksueel overschrijdend gedrag van kinderen onderling.

Het kind creëert een soort isolement rond het kind (apart nemen, zich afzonderen van de groep)

Het kind domineert of vertoont macht over een ander kind

Veelvuldige seksistische uitingen

9. Kinderpornografie

Onder 'productie van kinderpornografie' wordt verstaan: het vervaardigen van een afbeelding en/of het vastleggen op film, foto of iedere andere soort van informatiedrager, van kinderen beneden de leeftijd van 18 jaar, die seksuele gedragingen moeten ondergaan, plegen en/of dulden.

Kinderen die gebruikt zijn voor het maken van kinderpornografie kunnen signalen afgeven die duiden op seksueel misbruik. Daarnaast kan het kind de volgende signalen laten zien:

Extreme angst voor het maken van foto's

Angst voor opnamen met videoapparatuur

BIJLAGE 2

Observatielijst

Deze observatielijst kan een instrument zijn om de signalen beter in kaart te brengen. De lijst is niet uitputtend en dient als hulpmiddel te worden gebruikt.

Vragen over 'opvallend gedrag van een kind'

Naam kind (evt. initialen): _____

Jongen/meisje

Leeftijd: _____

1. Sinds wanneer vertoont het kind opvallend gedrag?

- ☐ laatste weken
- ☐ laatste maanden
- ☐ sinds _____

2. Het opvallende gedrag bestaat uit (meer dan één antwoord mogelijk):

- ☐ (zeer) meegaand gedrag
- ☐ gebrek aan vertrouwen in anderen
- ☐ ouwelijk, zorgend gedrag
- ☐ verzet, passief
- ☐ verzet, actief
- ☐ agressief
- ☐ angstig
- ☐ druk
- ☐ negatief zelfbeeld
- ☐ angst voor lichamelijk contact
- ☐ seksueel uitdagend gedrag
- ☐ gespannen
- ☐ faalangstig
- ☐ signalen uit de signalenlijsten (zie bijlage 3 en 4) _____

3. Hoe is de verhouding tot broertjes en zusjes? (meer dan één antwoord mogelijk):

- ☐ prettig
- ☐ geen aansluiting
- ☐ bang
- ☐ plagerig
- ☐ agressief naar jongere kinderen
- ☐ bezig
- ☐ wordt gepest
- ☐ pest broertje/zusje
- ☐ anders, namelijk _____

4. Hoe is de verhouding tot andere kinderen? (meer dan één antwoord mogelijk):

- ☐ prettig
- ☐ geen aansluiting
- ☐ bang
- ☐ plagerig
- ☐ agressief naar jongere kinderen
- ☐ bezig
- ☐ wordt gepest
- ☐ pest andere kinderen
- ☐ anders, namelijk _____

5. Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind, zoals kleding en dergelijke?

- ☐ over het algemeen verzorgd
- ☐ over het algemeen onverzorgd
- ☐ sterk wisselend
- ☐ anders, namelijk _____

6. Hoe is de verhouding tot moeder?

7. Hoe is de verhouding tot vader?

8. Hoe is de verhouding tot de beroepskrachten?

9. Hoe is het contact tussen de ouders en de beroepskrachten?

10. Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden? Indien mogelijk ook de bron vermelden.

11. Is er de laatste tijd iets in het gedrag of in de situatie van het kind veranderd?

12. Wat is er bij u bekend over eventuele broertjes en zusjes?

13. Wat zijn volgens u de problemen?

BIJLAGE 3

Gedragscode voor medewerkers

De medewerker...

- houdt vertrouwelijke informatie geheim en verzamelt niet meer informatie dan noodzakelijk.
- kent de grenzen van het beroep; de verzorging en begeleiding van kinderen.
- heeft een actieve rol in de professionalisering.
- informeert de ouders betreffende het handelen volgens het pedagogische beleid van de organisatie.
- sluit aan op behoeften en wensen van het kind.
- is zich bewust van de machtspositie ten opzichte van het kind en respecteert de autonomie van het kind, zet de behoeften van het kind centraal.
- heeft een juiste combinatie van professionele verhouding en betrokkenheid.
- Handelt bij vermoedens van kindermishandeling (Veilig Thuis), maar altijd in overleg met collega's.
- Draagt handelingen over aan collega's of gaat in overleg als hij/zij bepaalde taken wegens geloofsovertuiging niet wilt uitvoeren.
- Staat open voor suggesties en feedback van collega's en is bereid deze ook zelf te geven.
- Begeleidt stagiaires met aandacht.
- Kan zich vinden in het beleid.
- Heeft een goede hygiëne en passende kleding: armbanden, oorbellen, ringen en piercings af, nagels kort, haar vast, platte schoenen en geen parfum.
- Signaleert misstanden van de organisatie en maakt deze intern (en zo nodig extern) bespreekbaar.

BIJLAGE 4

De verschillende vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld

Kindermishandeling komt voor in alle lagen van de bevolking en in alle leeftijdscategorieën. Vaak komen verschillende vormen tegelijkertijd voor. Bij iedere vorm van mishandeling is er ook sprake van psychische mishandeling. Het kind niet beschermen tegen de mishandeling door de andere ouder is ook mishandelen.

Zo veel mogelijk vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden in deze bijlage nader toegelicht, inclusief vormen van seksueel geweld, genitale verminking en eengerelateerd geweld. Specifieke vormen van geweld vragen specifieke kennis en vaardigheden van beroepskrachten. Ontbreekt deze specifieke deskundigheid, dan is het verstandig dat de aandachtsfunctionaris bij signalen die mogelijkkerwijs kunnen duiden op zo'n specifieke vorm van geweld, meteen een beroep doet op Veilig Thuis.

Hieronder staat een opsomming van vormen van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Lichamelijke mishandeling

Ouders verwonden het kind of staan toe dat het kind wordt verwond. (Anders dan ten gevolge van een ongeluk.)

Voorbeelden van lichamelijke mishandeling:

- slaan, stompen, schoppen, opzettelijk laten vallen, verbranden, vergiftigen, verstikken
- meisjesbesnijdenis: een ingreep aan de uitwendige geslachtsdelen van een meisje (zie onder een uitgebreide beschrijving)
- Shaken Baby Syndroom: verzameling van signalen en symptomen die het gevolg zijn van het heftig door elkaar schudden van een baby

Lichamelijke verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn lichamelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Ouders zijn niet in staat of bereid tot het verschaffen van minimale zorg ten aanzien van de lichamelijke behoeften.

Voorbeelden van lichamelijke verwaarlozing:

- niet zorgen voor voldoende of geschikt eten
- niet zorgen voor schone, aan de weersomstandigheden aangepaste, passende kleding
- niet zorgen voor geschikt onderdak
- niet zorgen voor geschikte medische, tandheelkundige en geestelijke gezondheidszorg
- niet zorgen voor voldoende hygiëne
- niet zorgen voor voldoende toezicht.

Psychische mishandeling

Het toebrengen van schade aan de emotionele en/of persoonlijkheidsontwikkeling van het kind. Voorbeelden van psychische mishandeling zijn:

- het bedreigen of uitschelden van een kind als een systematisch patroon van kleineren en denigreren
- het kind tot zondebok maken

- het belasten van een kind met een te grote verantwoordelijkheid
- eisen stellen waaraan een kind niet kan voldoen
- het blootstellen van een kind aan extreem, onberekenbaar of ongepast gedrag
- het opsluiten of vastbinden van het kind als middel van straf of controle.

Psychische verwaarlozing

Het kind onthouden wat het voor zijn geestelijke gezondheid en ontwikkeling nodig heeft. Voorbeelden van psychische verwaarlozing zijn:

- niet zorgen voor voldoende aandacht, respect, genegenheid, liefde en contact
- niet zorgen voor voldoende ruimte voor toenemende autonomie
- niet zorgen voor regelmatige schoolgang, onthouden van onderwijs
- blootstellen aan huiselijk geweld.

Seksueel misbruik

Seksueel contact met een kind hebben of pogen te hebben, ter bevrediging van de seksuele gevoelens van de ouder/verzorger of anderen en/of uit geldelijk gewin.

Voorbeelden van seksueel misbruik zijn:

- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij geen genitaal contact plaatsvindt (bijvoorbeeld ongepast kussen, strelen van borsten)
- aanranding en uitbuiting of het toestaan hiervan waarbij genitaal contact plaatsvindt
- penetratie door vingers, voorwerpen of penis
- pornografisch materiaal laten zien of opnemen.

Vrouwelijke genitale verminking (VGV)

Vrouwelijke genitale verminking, ook wel meisjesbesnijdenis genoemd, is een ingreep aan de uitwendige geslachtsorganen. De lichtste vorm is een sneetje in de voorhuid van de clitoris. De meest verminkende vorm is de infibulatie of faraonische besnijdenis, waarbij de hele clitoris, de kleine schaamlippen en een deel van de grote schaamlippen worden verwijderd. Na hechting van wat over is van de grote schaamlippen, blijft alleen een kleine opening over voor menstruatiebloed en urine.

Vrouwelijke genitale verminking is een traditioneel gebruik dat vooral voorkomt in een aantal Afrikaanse landen. De traditie is daar soms verweven geraakt met het geloof, zowel islamitisch als christelijk. De ingreep vindt meestal plaats bij jonge meisjes, de exacte leeftijd verschilt per land.

Alle vormen van vrouwelijke genitale verminking zijn in Nederland strafbaar. Ook inwoners van Nederland die hun dochter in het buitenland laten besnijden plegen een strafbaar feit en kunnen in Nederland worden vervolgd.

Belangrijk: bij een vermoeden van VGV dient door de aandachtsfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis.

Eergerelateerd geweld

Eergerelateerd geweld is geestelijk of lichamelijk geweld dat wordt gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een schending van de eer van een man, vrouw of familie.

Onder eergerelateerd geweld vallen bijvoorbeeld bedreiging met eermoord, aanzetten tot zelfmoord, mishandeling of verminking, verstoting of bedreiging daarmee en uithuwelijking. Eerwraak is de meest extreme vorm omdat het slachtoffer hierbij wordt vermoord.

Belangrijk: bij een vermoeden van eergerelateerd geweld dient door de aandachtfunctionaris direct contact te worden opgenomen met Veilig Thuis.

BIJLAGE 5

Signalen die kunnen duiden op mogelijk geweld- of zedendelict door een collega

Wanneer een beroepskracht vermoedens heeft van een geweld- of zedendelict door een collega, is de beroepskracht verplicht dit te melden bij de houder.

Deze bijlage bestaat uit 2 delen:

1. Ongewenste omgangsvormen
2. Signalen die kunnen duiden op kindermishandeling gepleegd door een beroepskracht.

Ongewenste omgangsvormen en deze signalen kunnen ook duiden op ander gedrag. Het is daarom belangrijk om ook de signalenlijsten (bijlage 3 en 4) te raadplegen om tot heldere onderbouwing te komen.

1. Ongewenste omgangsvormen

Een beroepskracht of bemiddelingsmedewerker kan een niet-pluis-gevoel hebben over het gedrag van een andere collega of gastouder. Deze zullen vaak te maken hebben met ongewenste omgangsvormen. Ongewenste omgangsvormen komen tot uiting in verbaal, fysiek of ander non-verbaal gedrag. Dit gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die hiermee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Onder ongewenste omgangsvormen worden handelingen verstaan van alle vormen van discriminatie, agressie, seksuele intimidatie, pesten en treiteren (hieronder beschreven). Ook gaat het om combinaties van dit gedrag en andere vormen van ongewenst gedrag die in het verlengde liggen of overeenkomen met het hieronder beschreven gedrag.

Seksuele intimidatie

Onder seksuele intimidatie wordt verstaan: ongewenste seksuele toenadering, verzoeken om seksuele gunsten of ander verbaal, non-verbaal of fysiek gedrag.

Voorbeelden van verbale seksuele intimidatie:

- aanspreekvormen: bijvoorbeeld Alexia verbasteren tot Asexia
- kinderen aanspreken met "Hé lekker ding!"
- seksuele dubbelzinnigheden
- uitnodigen tot seksueel contact
- seksueel getinte grappen maken
- stoere verhalen over seksuele prestaties vertellen
- seksueel getinte opmerkingen maken over iemands uiterlijk

Voorbeelden van fysieke seksuele intimidatie:

- handtastelijkheden
- dwingen tot zoenen, knuffelen, strelen, geslachtsgemeenschap

- geslachtsdelen (laten) strelen of betasten boven of onder de kleding
- uitkleden

Voorbeelden van non-verbale seksuele intimidatie:

- staren, gluren, lonken
- iemand met de ogen uitkleden
- seksueel getinte cadeautjes geven
- confrontatie met kinderporno
- het kind (deels) ontbloot filmen of fotograferen
- het maken van obscene gebaren
- iemand seksueel geladen afbeeldingen/brieven/berichtjes sturen of geven.

Agressie en geweld

Er wordt gesproken van agressie en geweld als het kind psychisch en/of fysiek, verbaal of non-verbaal wordt lastiggevallen, bedreigd of aangevallen. Er zijn vier vormen van agressie en geweld:

1. Verbaal: schelden, schreeuwen, treiteren en beledigen
2. Non-verbaal: tegen iemand aandrukken, vasthouden, expres naar je toetrekken
3. Psychisch: lastig vallen, onder druk zetten, bedreigen met fysiek geweld en irriteren
4. Fysiek: schoppen, slaan, bijten, vastgrijpen en klemzetten

Discriminatie

Onder discriminatie wordt verstaan: elke vorm van ongerechtvaardigd onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur die ten doel heeft of tot gevolg kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens in de werk- of studie-gerelateerde situatie teniet wordt gedaan of aangetast alsmede iedere uiting in woord, gebaar of geschrift. Hierbij is sprake van ontoelaatbare opvattingen over achterstelling van mensen, doelbewuste belediging of van grievend handelen jegens anderen op grond van diens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht, seksuele geaardheid of op enige andere grond.

Pesten en treiteren

Onder pesten en treiteren wordt verstaan: gedragingen waarbij sprake is van stelselmatig, gedurende een langere periode, psychisch of fysiek vernederen, kwetsen of anderszins lastigvallen van een persoon.

2. Signalen met betrekking tot seksueel misbruik door een beroepskracht of gastouder

- sterke afhankelijkheid van een kind ten opzichte van een beroepskracht of gastouder
- beroepskracht of gastouder creëert een soort isolement rond het kind (bijvoorbeeld apart nemen zonder dat daar een duidelijke aanleiding voor is of dat daar verslag van volgt)
- veelvuldige seksistische uitingen
- gespannen sfeer in de opvang
- kind is bang, gespannen, wanneer specifieke beroepskracht dienst heeft of telkens wanneer het met de specifieke beroepskracht of gastouder te maken heeft
- extreem concurreren met kinderen/collega's om de aandacht van de verdachte beroepskracht of gastouder.

BIJLAGE 6

Sociale Kaart Kinderdagverblijf Het Elfenbankje

Organisatie **Politie alarmnummer (bij noodsituaties)**

Telefoonnummer 112

Organisatie **Politie Regionaal**

Wijkagent Sylvia van de Logt (Overasselt)

Telefoonnummer 0900 - 8844

Organisatie **Veilig Thuis Regionaal**

Veilig Thuis is er voor advies en ondersteuning en het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Telefoonnummer 088-1447273 / 0800 2000 (landelijk)

Organisatie **GGD Gelderland Zuid**

Telefoonnummer 088 144 7144

Website <https://jgz.ggd gelderland zuid.nl/kind-en-opvoeden/>

Organisatie **Vertrouwensinspecteurs Inspectie van Onderwijs**

Telefoonnummer 0900 111 3 111

Website <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/vertrouwensinspecteurs>

Organisatie **Gemeente Heumen (Kernteam en Consulanten)**

Met vragen over zorg, welzijn of wonen kun je terecht bij Kernteam Heumen. Zij kunnen je in contact brengen met instanties waar je met je hulpvraag terecht kunt. In complexere situaties is er de mogelijkheid van een keukentafelgesprek.

Contactpersoon John Beenhakker/Manisha Smets
(consulanten jeugd, school en opvoeden)

Telefoonnummer (024) 358 83 00 14 024 of

E-mailadres jbeenhakker@heumen.nl/msmets@heumen.nl
heumen@heumen.nl

Organisatie **Sterker sociaal werk**

Het Algemeen Maatschappelijk werk (AMW) van Sterker sociaal werk biedt hulp aan mensen van alle leeftijden.

Bijvoorbeeld door informatie te verstrekken, ondersteuning te geven bij het versterken van de eigen mogelijkheden of de weg te wijzen naar passende hulp.

Telefoonnummer 088 - 00 11 333

E-mailadres info@sterker.nl

Organisatie Buurtbemiddeling (Sterker sociaal werk)

Goed opgeleide vrijwillige buurtbemiddelaars proberen ruziënde personen weer met elkaar te laten praten.

Contactpersoon Karin van der Zwaluw

Telefoonnummer 088 - 00 11 333

E-mailadres buurtbemiddelingheumen@sterker.nl

Organisatie Gespreksgroepen (Sterker sociaal werk)

Praten met anderen die in dezelfde situatie zitten kan helpend zijn, Sterker sociaal werk heeft diverse 'lotgenotengroepen'.

Telefoonnummer 088 - 00 11 333 (Team Groepswork)

Website <https://www.sterker.nl/diensten/groepswork/gespreksgroepen>

Organisatie Opvoedondersteuning (Sterker sociaal werk)

Met vragen over de opvoeding van kinderen biedt de opvoedondersteuning lichte, kortdurende hulp en ondersteuning bij opvoedingsvragen.

Telefoonnummer 088 - 00 11 333

**Organisatie Ouderbijeenkomsten (Sterker sociaal werk en Landelijk
Contactpunt Ouderbijeenkomsten)**

De Ouderbijeenkomst gaat over wat de gevolgen van een (moeilijk lopende) scheiding voor ouders en kind(eren) en hoe hier mee om te gaan.

Telefoonnummer 088 - 00 11 333

Website <https://ouderbijeenkomsten.nl/>

Organisatie Praktijk Simone

Bij Praktijk Simone biedt Simone van Walsem coaching, counselling, rouwbegeleiding en stervensbegeleiding.

Contactpersoon Simone van Walsem

Adres De Laan 3
6611HA Overasselt

Telefoonnummer 06-47771419

E-mailadres simone@praktijk-simone.nl

Organisatie Praktijk De Geluksboom

(Kinder)coachpraktijk & ouderschapsbegeleiding de Geluksboom

Contactpersoon Anke Jansen-Engelaar

Adres Vieracker 23D
6581JV Malden

Telefoonnummer 06-11 461 410

E-mailadres anke@praktijkdegeluksboom.nl